

BIJLAGE

Informatie Cultuurhistorie Sint Agathaplein en Prinsenhofstuin

Bebouwing

Het lange gebouw aan de zuidzijde van het Sint Agathaplein en de pleinruimte waren ooit onderdeel van gebouwen en terreinen van het Sint-Agathaklooster. Het klooster werd in 1402 gesticht en lag op een terrein dat zich van de Oude Delft tot aan de stadsomwalling uitstrekte. De hoofdgebouwen van het in de 15^e eeuw tot stand gekomen klooster liggen voor op het terrein aan de Oude Delft. Erachter lag tot aan de stadswal de grote kloostertuin die met een muur van de achterstraat van de wal was afgescheiden. Dit grote achterterrein was vanaf de Oude Delft toegankelijk langs de zuidflank van de hoofdgebouwen, via een onder een twee poorten lopende doorgang. Dit is de huidige doorgang, die tijdens de restauratie van het Prinsenhof tussen 1932 en 1951 door Lansdorp werd hersteld c.q. gereconstrueerd in laatmiddeleeuwse vorm.

De beide op de hoofdgebouwen aansluitende lange vleugels die de kloostertuinen aan noord- en zuidzijde begrensd zijn van na de stadsbrand 1536. De nu de noordzijde van de huidige tuin afsluitende vleugel aan de Schoolstraat liep ooit door tot aan de muur, maar werd in de 18e of begin 19e eeuw ingekort tot de huidige lengte. Aan de tuinzijde werd vanaf eind 17e eeuw een aantal bijgebouwen toegevoegd. Bij de restauratie zijn deze aanbouwen op één na afgebroken.

De zuidelijke kloostervleugel aan het Sint Agathaplein werd na 1584 bewoond door familieleden van Willem van Oranje. Voor zijn met een Portugese prins getrouwde dochter werd dit bouwdeel ingericht tot privé-appartement. Van de kloostertuin werd een eigen langwerpige voorruimte afgescheiden met een muur. In de 17e eeuw stond in dit afgescheiden voorgebied onder andere een vrijstaand, begin 19e eeuw alweer verdwenen bijgebouw aan de westkant. Met deze afscheiding zijn de contouren van het huidige plein te herkennen. Deze situatie is bepalend geworden voor de huidige, met het gegeven van een tussenmuur als constante. Na 1813 werd een groot deel van het Prinsenhofcomplex gebruikt als kazerne, waaronder de zuidvleugel en het Sint Agathaplein. Het terrein aan de andere zijde van de muur, achter de Schoolstraatvleugel, was apart eigendom van de 'Kamer van Charitaten'. Tegen de muur werden in de loop van de 19^e en begin 20^e eeuw aan de pleinzijde diverse bijgebouwtjes geplaatst. Uiteindelijk werd dit alles bij de inrichting van de Prinsenhofstuin in de jaren vijftig gesloopt en vervangen door een lage muur op dezelfde positie. De 17^e eeuwse tweedeling van het kloosterterrein is daarmee gecontinueerd.

Tegen de kloosterommuring aan de walzijde werden na 1557 een aantal bijgebouwen geplaatst. Aansluitend aan de zuidelijke vleugel stond een eenlaags gebouwtje met daarnaast een poort. Dit stuk van de muur en het later verhoogde gebouw bestaan nog als enige, de rest is al in het begin van de 19e eeuw afgebroken. Het perceel van het Prinsenhof liep in 1832 nog tot de Phoenixstraat, die ontstond na sloop van de stadsomwalling. Hier werden vervolgens percelen afgesplitst: op de hoek van de Schoolstraat werd 1847 de Armenkerk gebouwd, en in de jaren 1880 drie herenhuizen. De erfafscheiding van de Armenkerk sloot aan op de Schoolstraatvleugel. Tussen de huizen en de

zuidelijke vleugel lag aan de straat een open terrein, dat met een muur afgescheiden was van het St. Agathaplein.

Pas begin jaren '20 werd in de rooilijn een muur met doorgang gebouwd. Die werd na 1945 vervangen door het herplaatste 18^e eeuwse toegangshek van het Armamentarium, dat op de Korte Geer stond en tussen '40-'45 is gedemonteerd. De Armenkerk werd in 1966 afgebroken, de herenhuizen kort daarna. Midden jaren '80 werd de nieuwbouw van de Kamer van Koophandel gebouwd, met erachter langs de kop van de Schoolstraatvleugel een doorgang naar de tuin.

Groen en bestrating

De analyse van het groen is grotendeels gebaseerd op het rapport *Inventarisatie en waardenstelling cultuurhistorisch groen tot 1940. 16 groen parels in Delft als spiegels van de tijd* aangevuld met informatie van elders en op oude foto's, kaarten en afbeeldingen. De open ruimte van het Prinsenhofcomplex bestaat vandaag de dag uit twee gebieden: de Prinsenhofstuin en het Sint Agathaplein. Zoals hierboven al is beschreven was het gebied ooit één grote kloostertuin die in de 17de eeuw is opgesplitst.

Prinsenhofstuin

De Prinsenhofstuin is van oorsprong een besloten kloostertuin (vanaf ongeveer 1402) bestaande uit een combinatie van sier- en nutstuinen die in vakken was verdeeld. In de loop der tijd heeft de tuin verschillende metamorfoses ondergaan. De tuin was lange tijd een nutstuin van de Kamer van Charitaten, waartoe ook de Armenkerk behoorde. Sinds de 17de eeuw is de Prinsenhofstuin afgescheiden van het Sint Agathaplein door een bakstenen muur gecombineerd met wat bebouwing.

Na de restauratie in de periode 1931-1952 wordt de tuin een plantsoen, een openbaar groen verblijfsgebied. Het tuinontwerp krijgt dan een orthogonale vakkenverdeling die is ingevuld met gazon, bloemperken en een enkel beeld. De paden van de tuin zijn onverhard en erlangs staan banken. Rondom de tuin staat deels een haag en deels, naar het Sint Agathaplein toe, een lage bakstenen muur. Het toegangshek dateert waarschijnlijk ook uit deze tijd. In 1993 wordt de Prinsenhofstuin heringericht in de stijl van de formele Hollandse kruiden- en bloementuin en in 1997 gerenoveerd. De oude monumentale bomen (Willemslinde uit 1956, twee essen en een esdoorn) zijn in het ontwerp opgenomen.

Sint Agathaplein

Het Sint Agathaplein behoort van oorsprong bij het complex van het Prinsenhof. In de 17de eeuw bevindt zich op de plek van het plein de hof van de prinses van Portugal met een ommuurde tuin en wat bebouwing afgescheiden van de Prinsenhofstuin. Tussen de voormalige kloostertuin en de hof loopt een straat.

Na 1813 komt de zuidvleugel van het Prinsenhofcomplex in gebruik als militair hospitaal, als onderdeel van de kazerne van Sint Agatha. Het plein wordt geheel bestraat en beplant met solitaire paardenkastanjes, waarvan er vijf bewaard zijn gebleven. Waarschijnlijk wordt het plein dan ook bestraat met eenvoudige klinkers. In de jaren twintig worden er op het plein perken met bloemen en

lage heesters aangelegd die echter al voor 1940 weer verdwenen zijn. De bestrating bestaan nog steeds uit klinkers, maar kent een vlakverdeling door een goot aan weerszijden van de kastanjereeks.

In de jaren vijftig wordt het plein heringericht. In het verlengde van het verplaatste hek van het Armamentarium aan de Phoenixstraat wordt ten noorden van de rij paardenkastanjes een langwerpige strook keien aangelegd. De overige bestrating blijft bestaan uit klinkers. Aan de noordzijde wordt langs de Prinsenhofstuin een beplantingsstrook aangelegd. De scheidingsmuur tussen de tuin en het plein is dan inmiddels verdwenen en vervangen door een lage scheidingsmuur, waardoor er een grote open ruimte ontstaat. Doordat de heesters en bomen in de loop van de bijna zestig jaar zijn gegroeid, worden Prinsenhofstuin en Sint Agathaplein als twee afzonderlijke gebieden ervaren. De vijf paardenkastanjes zijn monumentale bomen.

Bijlage: Cultuurhistorische gegevens Sint Agathaplein-Prinsenhofstuin